Į LAISVĘ

Nr. 15 · Kaina 20 kap.

LEIDŽIA LIETUVIŲ AKTYVISTŲ FRONTAS

1941. VII. 10 · Ketvirtadienis

Rytų fronte prasidėjo antroji karo fazė

Vokiečių armija įsiveržusi į priešo teritoriją 400 kilometrų. Dabar bus siekiama ne erdvių užėmimo, bet absoliutaus priešo sunaikinimo

BERLYNAS. VII. 9. ELTA. Oficioziniuose vietos sluoksniuose kalbant su spaudos atstovais buvo pastebėta, kad vokiečių kariuomenės pranešimuose artimiausiomis dienomis nebus duodama pavadinimų vietovių, kuriose vyksta karo veiksmai, kad priešui neduotų galimumo suprasti, kuria kryptimi vokiečiai puls vadinamąją Stalino liniją. Dar buvo pastebėta, kad vokiečių kariuomenei įsibrovus į priešo kraštą per 300 — 400 km, vokiečių buvo sukurti nauji išėjimo punktai. Tuo būdu

dabar Rytuose prasidės antroji karo fazė. Vokiečių strategija, kaip buvo pareikšta, siekia ne erdvių užėmimo, o absoliutaus priešo sunaikinimo.

BERLYNAS. VII. 9. ELTA. Bolševikų pastangos prie Latvijos Sovietų Sąjungos sienos įtaisyti naują gynimosi liniją nuėjo niekais

Audringas vokiečių dalinių puolimas čia išblaškė bolševikų jėgas. Šių kovų metu buvo paimtas Ostrowas (apie 60 klm. į pietus nuo Pskovo). Žygyje į Estiją buvo paimti Fellinas ir Pärnu.

BERLYNAS. VII. 9. ELTA. DNB praneša, kad sovietų rusų lėktuvų dalinys vakar bandė pulti vieną vokiečių aerodromą. Visi 27 priešo lėktuvai buvo numušti.

BERLYNAS. VII. 9. ELTA. Iki šiol gautais pranešimais, sovietų karo aviacija liepos 8 dieną neteko 128 lėktuvų. Iš jų 79 lėktuvai buvo numušti per kovas ore. Liepos 7 dieną sovietai neteko 201 lėktuvo.

BERLYNAS. VII. 9. ELTA. DNB praneša, kad vakar popiet vienas vokiečių tankų dalinys staigiu puolimu užėmė vieną sovietų aerodromą ir čia sučiupo 52 priešo lėktuvus. Iš tos grupės sovietų lėktuvų, kurie bandė pakilti ir pasprukti, vokiečių tankai numušė dar du lėktuvus.

BERLYNAS. VII. 9. ELTA. Suomijos fronte vokiečių kariuomenės daliniai po smarkios kovos paėmė sustiprintą Sallos miestą.

BERLYNAS. VII. 9. ELTA. Greta nuolatinių puolimų prieš sovietų karo aviaciją, vokiečių karo aviacija liepos 8 dieną sėkmingai tęsė savo kovos veiksmus kariuomenės veiksmams paremti. Pavyzdžiui, daugelis bolševikams svarbių geležinkelio linijų buvo naikinamai apmėtyti bombomis. Žitomiro — Kijevo ruože buvo sunaikinti šeši geležinkelio traukiniai ir daugelyje vietų išardyti bėgiai. Tarp Potolsko ir Nevelio ant daugelyje vietų išardytų bėgių dega 15 transportinių ir prekinių traukinių.

Iš Vyriausios Fiurerio būstinės. Vyriausioji vokiečių kariuomenės vadovybė praneša: Visame Rytų fronte kovos vyksta sėkmingai.

Kovoje prieš Didžiąją Britaniją vokiečių lėktuvai paskutinę naktį bombomis apmėtė karinės reikšmės turinčias Birminghamo dirbtuves, Plymoutho uosto valstybinę laivų statyklą ir aprūpinimo įmones, o taip pat svarbius karinius tikslus Great — Yarmoutho ir Aberdeeno uostuose. Viename aerodrome pietų rytų Anglijoje vokiečių bombos pataikė tarp startuojančių lėktuvų. Anglijos jūrų srityje lėktuvai paskandino vieną 3.000 brt. laivą ir sunkiai sužalojo du prekinius laivus. Naktį į liepos 8 d. stipresnis lėktuvų dalinys padegė britų laivyno bazėje Haifoje vieną žibalo tanką, prekių halę, žibalo tankų įrengimus ir žibalo valyklą.

Vakar popiet, bandžius priešo lėktuvams pulti La Mancho krantą ir Vokiečių įlanką, vokiečių lėktuvai numušė 11 britų lėktuvų. Šioje kovoje vokiečiai neteko tik vieno lėktuvo. Pereitą naktį britų lėktuvai numetė sprogdinamųjų ir padegamųjų bombų įvairiose vakarų vokietijos vietose. Buvo užmušta ir sužeista civilinių gyventojų. Naktiniai vokiečių naikintuvai ir zenitinė artilerija numušė 8 britų lėktuvus.

Vakar dieną įvykusioje pergalingoje oro kovoje naikintuvų eskadrilė „Richthofen" pasiekė savo 644-tąjį laimėjimą. Tuo būdu ši tradicinė eskadrilė bus jau pasiekusi tą savo laimėjimų skaičių, kurį ji yra turėjusi Didžiojo karo pabaigoje. Šioje kovoje leitenantas Schnellis pasiekė savo 38, 39 ir 40-tąjį laimėjimą.

Anglai nebetiki, kad bolševikai atsilaikys

Nors spauda karštai sveikina atvykusią sovietų karinę delegaciją

AMSTERDAMAS. VII-9. ELTA. Anglų informacijų biuro pranešimu, anglų spauda karščiausiai sveikina atvykusią į Londoną bolševikų karinę misiją. Laikraščiai ta proga reikalauja pradėti dabar energingai vesti karą Vakaruose, įgalinant sovietus „išnaudoti savo galimumus". Tačiau „Daily Mail" įspėja per anksti nesidžiaugti. Vokiečių kova prieš Sovietų Sąjungą, rašo laikraštis, galinti turėti tik tą pasėką, kad anglai padidins savo pačių pastangas.

Anglija turinti ruošti savo planus taip, tarytum bolševikai Rytų fronte būtų jau nugalėti.

„Daily Herald" rašo, kad nesą pagrindo nei optimizmui, nei pesimizmui, tačiau optimizmas esąs tūkstantį kartų pavojingesnis.

STOCKHOLMAS. VII-9. ELTA. „Stockholms Tidningen" Londono korespondentas praneša, kad bolševikų karinę delegaciją Londone pasitiko komunistų sveikinimai pakelta kumštimi ir merginų entuziazmas. Buvo šaukiama „valio" sovietų armijai ir Sovietų Sąjungos bei Didžiosios Britanijos karo sąjungai. Jaunos anglės puolusios bolševikų karininkams ant kaklo ir juos išbučiavusios. Tokių pat scenų įvykę ir per vieną pokylį kinų restorane, kuriame naujasis Čungkingo vyriausybės ambasadorius Wellington Koo ir sovietų ambasadorius Maiskis priiminėjo garbės svečius. Pastarasis sėdėjęs tarp lordo Cecilio ir mirusiojo lordo Asquito dukters.

STOCKHOLMAS. VII-9. ELTA. Vakar į britų sostinę atvykusiąją sovietų karinę misiją, anglų radijo pranešimu, šįryt priėmė užsienių reikalų ministeris Edenas.

Maskvos gyvenimą reguliuoja drakoniškos priemonės

Kaip atrodo bolševikų sostinės gyvenimas po 15 karo dienų

VICHY. VII-9. ELTA. Prancūzų spauda įsidėjo žinių agentūros „Fournier" pranešimą apie gyvenimą Maskvoje. Pranešime sakoma, kad

jau 15 dienų kaip Maskvoje gyvenimą reguliuoja drakoniškos priemonės.

Paskelbus draudimą išeiti į gatvę, civiliniai gyventojai negali pasirodyti gatvėse, išskyrus tuos asmenis, kurie eina kokias nors viešąsias pareigas ir turi leidimą vaikščioti gatvėmis. Visi atvykstantieji į Maskvą keleiviai yra stropiai ištardomi ir turi pasakyti savo kelionės tikslą.

Išvažiuoti iš Maskvos yra negalima.

Norint išvažiuoti, reikia gauti centrinės GPU valdybos leidimą. Net ir svetimųjų valstybių diplomatai, norėdami išvykti, turi gauti užsienių reikalų komisariato leidimą, kuris taip pat turi būti pasirašytas policijos. Maskvos stotyse didelis judėjimas. Pro Maskvą vis vyksta daug traukinių su kariuomene, tankais ir visokios rūšies karine medžiaga.

Labai ruošiamasi priešlėktuviniam gynimuisi.

Kadangi Maskvoje yra labai mažai nuo bombų saugių rūsių, tai slėpimuisi skubiai ruošiamos požeminio geležinkelio stotys. Nuolat vyksta priešlėktuvinės gynybos pratimai ir dėlto būtinai reikalinga nešiotis dujokaukę.

Tiltai per Maskvos upę yra užminuoti. Apie visą miestą eina gynimosi apkasai ir vielų tvoros.

Strateginiuose punktuose pastatytos zenitinės baterijos ir kulkosvaidžiai.

Maskva ruošiasi visokiam eventualumui.

MASKVOJ MOBILIZUOJAMI VAIKAI GRIOVIAMS KASTI

AMSTERDAMAS. VII. 9. ELTA. Londono radijo praneša, kad Maskvoje mobilizuojami berniukai ir mergaitės kasti griovius ir taisyti kelius, nes visi vyrai pašaukti į kariuomenę.

HELSINKIS. VII. 9. ELTA. Iš Maskvos išvykę 23 užsieniečiai trečiadienio naktį atvyko į Mandžulį 120 valandų pavėlavę. Jie papasakojo, kad „isteriški sovietų karininkai su jais elgėsi labai vulgariškai". Jų tarpe buvę japonai iš traukinio buvo išmesti.

— o —

Zagrebas. VII/9. E. Komunistų agitatorius Borjanas, kurį Kroatijos vyriausybė buvo uždariusi į kalėjimą, bandė kitus kalinius suagituoti smurto aktams. Dabar jis yra teismo nuteistas mirti.

Prancūzija Sirijoj nutarė nutraukti karą

NES TOLIMESNĮ KRAUJO LIEJIMĄ IR GYVENTOJŲ ŽUDYMĄ LAIKO BEPRASMIŠKĄ

VICHY. VII. 9. ELTA. Oficialiai pranešama, kad jau visą mėnesį Prancūzijos kariuomenė rytuose atkakliai kovoja, patvirtindama Prancūzijos nusistatymą užtikrinti jai pavestų sričių gynimą. Nežiūrint visų pastangų, prancūzų vyriausybė negalėjo suteikti tai kariuomenei reikiamos paramos, kuri yra parengta padėti tęsti kovą. **Norėdama sustabdyti ypatingai skaudų kraujo liejimą kovoje, kuri kasdien vis darosi labiau nelygi, o taip pat siekdama sutrumpinti skausmus, kuriuos dėl karo tenka pakelti Sirijos ir Libano gyventojams, kartu būdama įsitikinusi, kad ginklo garbė pasiliko nepažeista, prancūzų vyriausybė nutarė įgalioti generolą Dentzą pasiūlyti tuoj padėti ginklus.** Ta prasme vakar, tarpininkaujant Jungtinių Valstybių generaliniam konsului Beirute, buvo padarytas atitinkamas demaršas.

Kijeve anarchija

Ukrainoje daugely vietų neišėjo laikraščiai

BUKAREŠTAS. VII. 9. ELTA. **Kaip paaiškėjo iš Kijevo radijo** pranešimo,

daugelyje Ukrainos miestų šiandien laikraščiai neišėjo. Ši žinia supuola su į nelaisvę paimtų bolševikų pareiškimais, kurie sako, kad padėtis Kijeve yra panaši į anarchiją.

BERLYNAS. VII. 9. ELTA. Vakar Besarabijoje sovietai pavartojo stipresnes šarvuočių pajėgas, stengdamiesi sulaikyti vokiečių ir rumunų dalinių puolimą.

Po atkaklių kautynių sovietai buvo atmušti.

Vokiečių ir rumunų daliniai įsibrovė į atkakliai besiginantį rusų ariergardą ir užėmė geroką teritorijos plotą. Vien tik šiame fronto ruože liepos 7 d. bolševikams buvo padaryti dideli transporto priemonių nuostoliai.

Į vokiečių rankas pateko didelis kiekis ginklų, šaudmenų, aprangos ir kulkosvaidžių.

Šių kautynių metu buvo paimta keli tūkstančiai belaisvių. Šiauriniame fronto ruože pastarosiomis dienomis vokiečių pionieriai ir kelių taisymo būriai, be paliovos dirbdami, padarė tinkamą važiuoti pelkėtą ir jokių kelių neturinčią vietovę. Visai trumpu laiku buvo nutiesti rytų kryptimi keliai, kuriais greitai galėjo nužygiuoti į priekį vokiečių kariuomenės daliniai ir reikalingi pastiprinimai.

Nustatyta nauja Vokietijos Italijos siena

Tuo reikalu vakar Berlyne pasirašyta sutartis

BERLYNAS. VII-9. ELTA. Liepos 8 d. Vokietijos užsienių reikalų ministerijoje buvo pasirašyta Vokietijos Italijos sutartis, nustatanti naują Vokietijos Italijos sieną, kuri buvo reikalinga pravesti Jugoslavijos valstybei sugriuvus. Sutartį pasirašė Vokietijos vardu užsienių reikalų ministerijos valstybės sekretorius Weizaeckeris ir Italijos vardu — Italijos pasiuntinys Dino Alfieris. Nauja Vokietijos Italijos sienos linija eina nuo buvusio trijų valstybių Vokietijos, Italijos, Jugoslavijos sienų kampo pagal buvusią Italijos Jugoslavijos sieną iki Sairscho pietinės dalies, o nuo čia rytų kryptimi iki Vokietijos, Italijos, Kroatijos sienų trikampio. Galutinai siena bus nužymėta vokiečių italų sienų komisijos, kuri netrukus pradės darbą.

Anglai Muensteryje subombardavo bažnyčias

BERLYNAS. VII. 9. ELTA. Garsioji Muensterio vyskupo rezidencija (Vestfalijoje) paskutiniomis dienomis pergyveno kelis smarkius britų lėktuvų puolimus. Kaip žinoma, Muensteryje yra daug bažnyčių. Jo katedra ir Šv. Lamberto bažnyčia yra garsios net užsienyje. Į šias šventoves liepos 9 d. pataikė britų bombos. Padaryta didelių nuostolių šiems meno pastatams ir jų vertingiems vidaus įrengimams. Britų bombos pataikė į raudonojo kryžiaus ženklu pažymėtą ligoninę ir bepročių namą. Naktis buvo šviesi ir britų lakūnai galėjo gerai įžiūrėti bombarduojamųjų pastatų ženklus.

NEW YORKAS. VII. 9. E. Žiniomis iš Londono, Anglijoje labai trūksta anglies. Darbo ministeris Bevinas pareikalavo iš karinės pramonės trumpiausiu laiku 20.000 angliakasių.

Churchillis apie Islandijos okupaciją

AMSTERDAMAS. VII. 9. ELTA. Anglų radijo žiniomis, šiandien ministeris pirmininkas Vinston Churchillis britų atstovų rūmuose paaiškino apie Amerikos kariuomenės atsiuntimą į Islandiją. Žinią apie Amerikos kariuomenės atsiuntimą į Islandiją, jis pavadino „pirmaeilės reikšmės". Ši Amerikos priemonė, Churchillio žodžiais, visiškai sutampa su britų pažiūromis. Taip pat ir britų karinės pajėgos liks Islandijoje šalia amerikiečių karinių pajėgų. Islandijos okupavimas iš Jungtinių Valstybių pusės yra tiek reikšmingas, kad „jis ne tik leidžia siųsti paramą Didžiajai Britanijai, bet ir įgalina Jungtines Amerikos Valstybes pasirūpinti, kad siunčiamoji parama tikrai pasiektų Angliją". Kadangi dabar abiejų šalių karo laivyno pajėgos veikia tuose pat vandenyse, jos turi vienos kitoms padėti.

STOCKHOLMAS. VII.9. ELTA. Dėl Jungtinių Valstybių kariuomenės dalių išlaipinimo Londono „Timas" rašo: „Įsivėlimas į Europos reikalą, kurį ligi šiol daugelis amerikonų smerkė, šiuo žygiu padarytas faktu, kurio jokie argumentai ar diskusijos negali paneigti".

VICHY. VII. 9. E. Šiandien vyriausybės žiniose vėl paskelbta 110 asmenų, kuriems atimta Prancūzijos pilietybė. Tai daugiausia žydai, kurie buvo atkeliavę į Prancūziją iš Rytų, Sovietų Sąjungos ir iš Lenkijos, ir kurie buvo priėmę Prancūzijos pilietybę. Tuo būdu iš viso per tris dienas buvo atimta pilietybė penkiems šimtams žmonių.

Paryžius. VII/9. E. Vakar mirė Paryžiaus operos direktorius Philippe Gaubert, kuris plačiai žinomas ir užsieniuose. Jis paliko daugelį muzikos kūrinių.

Rooseveltas įžūliai stumia Ameriką į karą

Vokiečių spaudos nuomonės apie Islandijus okupavimą

BERLYNAS. VII. 9. ELTA. Visa Vokietijos sostinės spauda smerkia kaip „pavojingą avantiūrą“ tai, kad Jungtinių Valstybių kariuomenės daliniai okupavo Islandiją. Stambiomis antraštėmis pavadintuose straipsniuose, — kaip „Jungtinių Valstybių užpuolimas Islandijos“, „Rooseveltas provokuoja karą“, „Šiurkšti Jungtinių Valstybių laikysena Europos atžvilgiu“, „Atviras jėgos veiksmas“, „Negirdėta agresija“, — Jungtinių Valstybių prezidento žygį laikraščiai laiko

visos Europos provokavimu ir smeigimu durklu į Europos tautas, dalyvaujančias lemiamoje kovoje prieš pasaulinį bolševizmo pavojų.

Laikraštyje „Berliner Lokalanzeiger“ paneigiama kaip „sąmoninga neteisybė“ Roosevelto argumentacija dėl Jungtinių Valstybių kariuomenės dalinių pasiuntimo į Islandiją. Tame laikraštyje pabrėžiama, jog visiškai neįtikėtina, kad galįs laisvai apsispręsti Islandijos prezidentas būtų paskatinęs tą Jungtinių Valstybių žygį. Laikraštis rašo: „Tarp karo kurstytojo Churchillio ir trokštančio karo Roosevelto vyksta sutartas žaidimas, kuris žaidžiamas mažosios islandų tautos sąskaiton“. Laikraštis primena ankstesnius Roosevelto įsikišimus į Europos politiką, jo gausių specialių atstovų siuntimą, jo pasižadėjimus teikti pagalbą Graikijai ir Jugoslavijai. Baigdamas laikraštis konstauoja:

„Islandijos okupavimas yra aiškus imperialistinis Europos pusrutulio užpuolimas.

Rooseveltas žino, kad sritis aplink Islandiją jau ištisi mėnesiai yra įtraukta į karo zoną. Rooseveltas eina į mūšio lauką, ant kurio smarkiai šaudoma. Atsakomybė už pasekmes krenta Jungtinių Valstybių prezidentui“.

Laikraštyje „Voelkischer Beobachter“ pareiškiama: „Klastingas Roosevelto Europai priklausančios Islandijos salos užpuolimas yra įžūliausia karo provokacija. Visa tai, kuo jis pamatuoja šią aiškią prieš Europos pusrutulį nukreiptą agresiją, yra sąmoningas melas. Juk Rooseveltas žino, kad 1) „Islandija nėra vadinamojo Vakarų pusrutulio dalis arba tik forpostas, bet integralinė Europos dalis, 2) Islandijai iš Vokietijos pusės negresia joks pavojus, 3) jau suėjo metai nuo to laiko, kai Islandiją okupavo britų kariuomenės daliniai, kuriems tikrai nereikia jokios svetimos pagalbos, 4) Islandijos gyventojai nereikalauja ir nepageidauja nei britų, nei amerikiečių apsaugos, todėl jau ir anglai juos okupavo paprastu prievartos būdu, 5) Roosevelto priskirti Islandijos ministeriui pirmininkui „pagalbos šauksmai“ ir kiti panašūs dalykai yra visiška apgavystė arba paprastas prievartavimas, 6) Amerikos žemynui apskritai nereikia jokios forposto pozicijos Atlanto vandenyne,

nes tik pamišėlis Europoje galėtų pamanyti apie Amerikos užpuolimą“.

Toliau laikraštyje pabrėžiama, kad Rooseveltas nuo pat Europos karo pradžios visokiais būdais siekia karą išplėsti ir užtęsti. Roosevelto užsienio politika yra todėl nuolatinis nusikaltimas Europos taikai ir laimei ir tuo pačiu nuolatinis ciniškas amerikiečių apgaudinėjimas. Dabar, kai vieninga Europa siekia sunaikinti bolševikinį sąjungininką, Rooseveltas mato milžiniškais žingsniais besiartinantį pavojų galutinai žlugti jo ginamam reikalui. Jis mato atėjus paskutinį momentą savo gyventojams pastūmėti į bedugnę. Todėl buvo okupuota ir Islandija.

„Berliner Boersenzeitung“ vadina Rooseveltą „geriausiu Stalino draugu“, kuris ateina iš pasalų kaip tik tuo momentu, kai Vokietija Europos ir civilizuoto pasaulio vardu petys į petį su kitomis to paties nusistatymo tautomis yra išėjusi kovoti su bolševizmu.

Rooseveltas veržiasi į Rytų pusrutulį ir darosi agresoriumi,

nes Vakarų pusrutulio šis karas nėra palietęs. Jis nori sudaryti pretekstą ir bet kokia kaina sueiti į kontaktą su Europos karu. Tuo jis kaip galėdamas aiškiau parodo galvosenos ir kovos bendrumą su bolševizmu. Jis mindžioja natūralias Islandijos laisvės teises ir spiauna į savo paties idealus, tesiekdamas sabotuoti Europos laisvės kovą.

Iš visos Lietuvos

PRIENAI

Š. m. VI. 23 d. Mačiūnų km., Prienų val., pamiškėj tovėjo raudonosios armijos keli pabūklai, kurie atidengė ugnį į niekuo nedėtų ūkininkų: Karpavičiaus, Rainio, Čepeliausko ir kt. sodybas. Mat, jie padoriai gyveno ir buvo vadinami „buožėmis“, todėl prieš pabėgant norėjo juos sudoroti. Tik, laimei, visi sviediniai nepadegė trobesių, nors ir perskrodė svirną ir namo stogą.

Prienai nuo karo veik visai nenukentėjo. Gyvenimas įeina į normalias vėžes. Savivaldybės, policija, bankas, teismas ir kt. įstaigos jau veikia.

KYBARTAI

Birželio 22 d. Kybartus pažadino pirmieji sprogimai tuoj po 4 val. (Maskvos laiku). Kaip pasienio miestui, nukentėti teko nedaug: sudegė keletas namų, žuvo kiek civilinių žmonių. Bolševikų daugumas tuoj po pirmųjų šūvių pabėgo. Tik dalis laikėsi užsibarikadavusi komendantūroje, kiti slapstėsi namų rūsiuose.

Liepos 24 d. sudarytas vietos lietuvių aktyvistų komitetas, vadovaujamas Kilikevičiaus, ėmėsi energingai veikti: suorganizavo policiją, kuriai vadovauja ats. leit. Aušrotas, paskyrė savo atstovus į miesto ir valsčiaus savivaldybes, pasirūpino vietos prekybos ir pramonės įmonių kontrole ir apsauga. Nuo pat pradžios suėjus į kontaktą su vokiečių karine vyresnybe, darbas ėjo sėkmingai. Miesto gyventojai aprūpinti maistu ir kitomis pirmo reikalingumo prekėmis.

Darbas komitetui palengvėjo, kai iš Kauno sunk. d. kalėjimo sugrįžo birželio mėn. pradžioje suimtieji kai kurie Kybartų veikėjai. Vienas iš jų, žinomasis kooperatininkas St. Orantas, vėl stojo vadovauti Kybartų Ūkininkų Draugijai, Juozas Prapuolenis perėmė miesto burmistrc pareigas, kurias yra ėjęs ligi praeitų metų vasaros.

Žmonės džiaugiasi pasijutę išvaduoti iš bolševikų jungo.

RASEINIAI

Miestas nukentėjęs, bet didesnė dalis išlikusi. Bolševikai bėgdami išsivežė 64 politinius kalinius, likę 11 išsigelbėjo.

Maisto kortelių jau išduota 5.200. Gyvenimas tvarkosi.

GPU kankinimų kameros Rygoje

Kamerose rasti įrengimai ir įrankiai kankinimams prašoka visus įsivaizdavimus

BERLYNAS. VII. 9. ELTA. „Deutsche Allgemeine Zeitung“ išspausdino specialų pranešimą apie apsilankymą Rygos „GPU kankinimų kamerose“. Šių buvusioje vidaus reikalų ministerijoje rastų kamerų kankinimams įrengimai ir įrankiai prašoka, — rašo korespondentas, — visus vaizdinius. Pro plačius vartus patenkama į ne labai erdvų kiemą, kuris iš visų pusių turi aukštas sienas. Pro šiuos vartus atveždavo aukas. Šioje pastato dalyje turėjo savo būstines ir GPU agentas. Užantspauduotose patalpose buvo rasti adresai ir fotografijos daugelio Rygos piliečių, kurių likimas jau, tur būt, yra išspręstas. Kieme matomi automobilių pėdsakai, aprašo toliau korespondentas, veda į garažo pavidalo pastatą. Patalpa „papuošta“ dviejų metrų dydžio sovietų žvaigžde, aptraukta raudona gelumbe. Ties ja sumesta didelė krūva krauju prisisunkusių plonų medžiagų palapinėms, kuriomis apdengdavo lavonus. Beveik 14 metrų ilgos patalpos dešinėje pusėje pro tris apmuštas duris įeinama į tris kameras. Paskutinėje kameroje yra pritvirtinta tik 12 numeruotų pakabų drabužiams. Koklėmis išklotosios grindys gali būti iš apačios kaitinamos. Čia tamsoje ir kaitroje išalkusios ir ištroškusios aukos buvo nuvarginamos prieš tardymą. Gretimoje patalpoje sėdėdavo tardantysis GPU komisaras. Iš čia įeinama į 50 centimetrų apmušalais izoliuotą trečiąją patalpą, kurioje nekaltosios aukos būdavo nužudomos. Joje yra ir specialūs įrengimai kraujo dėmėms nuplauti. Lentomis apkaltose sienose matyti skylės nuo revolverio šūvių. Kraujo dėmės toje kameroje ir garažo patalpose sudarė šiurpų vaizdą. Verta pažymėti, — baigia korespondentas savo aprašymą, — kad mes radome dar vieną baraką, kuris ką tik buvo pertvarkytas pagal tą pačią sistemą, bet dar nebaigtas dažyti. Liudininkai pasakoja, kad gatvėje tarp šio barako ir didžiojo pastato paskutinėmis dienomis stovėjo vienas šarvuotis. Jis važiavo priešakyje nedidelės automobilių voros, kurioje GPU agentai bėgo iš Rygos, prieš pat ją užimant.

Berlynas. VII/9. E. Kompetentinguose sluoksniuose spaudos atstovams buvo pasakyta, kad išsivystymas Rytų fronte yra toks didelis ir kad kariniai uždaviniai tenai tokie skubūs, kad kol kas negali būti nieko aiškaus pasakyta apie galimumą panaudoti bolševikus belaisvius darbams. Tačiau be darbo jie ilgai nebūsią.

Suomių sovietų fronte

HELSINKIS. VII.9. ELTA. Vyriausioji suomių kariuomenės vadovybė liepos 9 d. vakare pranešė: Prie šalies pietryčių sienos daugiausia pasireiškė žvalgybos veiksmai ir artilerijos šaudymas. Lahdenpohjos kryptimi mūsų kariuomenė įsiveržė 10 kilometrų nuo sienos ir kaip grobį paėmė aštuonias priešo patrankas, daugybę kulkosvaidžių ir kitokių ginklų. Priešo bandymai prasilaužti per sieną visur buvo atmušti ir priešui padaryti dideli nuostoliai. Iki liepos 8 d. vakaro mūsų kariuomenė sunaikino 41 priešo tanką. Prie rytinės sienos karo veiksmai planingai vyko toliau. Tarp kitų vietų mūsų paimta Repola, Vuokkiniemis, Kontikkis, Lostames ir Oulanka. Mūsų laivyno pajėgos pastarosiomis dienomis nuskandino penkis priešo laivus, tarp kurių du didelius transporto laivus ir vieną minogaudį, maždaug 5.000 tonų talpos. Be to, du laivai buvo sunkiai sužaloti. Mūsų pakraščių fortai apšaudė patruliuojančius priešo laivus ir įtvirtinimus. Taip pat naktį į liepos 9 d. išsprogdino didelį municijos sandėlį viename priešo forte. Hanko srityje ilgai truko artilerijos veikla, per kurią buvo sunaikinti priešo įtvirtinimai, šarvuočiai ir municijos sandėliai. Mūsų oro pajėgos puolė priešo aerodromus, geležinkelio stotis ir transporto traukinius. Šie puolimai padarė didelių nuostolių. Iki liepos 8 d. vakaro mūsų lakūnai ir zenitinė artilerija iš viso numušė 73 priešo lėktuvus. Negrįžo keturi mūsų lėktuvai. Vieno lėktuvo pilotas išsigelbėjo su parašiutu.

Metai bolševikų kalėjime

Lipame laiptais aukštyn. Tačiau, rodos, mes ne viršun kopiame, o visas namas grimzta kažkur į žemę, į prarają. Visų mintys iššvargusios. Tik akyse — ugnim liepsnojantis miškas, pageltęs rudens lapas... Tai paskutinis laisvėj matytas vaizdas. Už jo, it už kalnų, vizijoj matosi praeitis su džiaugsmais, žalumu, spalvingais pavasariais...

Mus pasitinka tamsūs ir tylūs veidai.

— O kas naujo laisvėje? — klausia vienas po kito.

Visi žodžiai, pasakojimai klausomi su keista veido išraiška. Patys tyli ir apie save nekalba. Jų lūpos sukaustytos baimės. Bijoma, kad atvykusis nebūtų šnipas, provokatorius, kaip dažnai atsitinka. Kambarys, kuriame aš atsidūriau, mažas, jame žmonių daug. Jaučiamas pelėsių kvapas. Sienos aprasojusios. Kambaryje prieblanda, nors, kai įžengiau pro šias duris iš gatvės, dar buvo tik popiečio laikas. Nieko čia nėra: nei stalo, nei kėdės, nei lovų. Tik kampe suversti čiužiniai. Visi kaliniai išvargę vaikščioja. Net ant grindų sėdėti negalima. O jei leidžiama, tai kalinys turi atsisėsti veidu į duris ir ramiai laikyti susidėjęs ar į žemę atsirėmęs rankomis.

Sugirgžda raktas. Atsiveria durys. Pietūs. Gi kokie? Gyvuliniai runkeliai. Maišau su šaukštu. Kiti kaliniai stati sustoję godžiai valgo.

Už dienos, kitos neišsiskiriu ir aš iš jų. Alkis, badas prie visko pripratina. Duonos duoda per dieną 300 gramų. Jei trupinėlis nukrinta žemėn, nesibijoma dėl jo pasilenkti. Tiesa, valgome pusryčius, pietūs, vakarienę, bet vis esame alkani. Matai daug pageltusių veidų, įdubę skruostai. Lygiai tokie pat, kaip ilgai sirgusio ligonio, kai žmonės žiūri į jį ir su užuojauta sako:

— Jam jau trumpos gyvenimo dienos...

Čia vis tik žmonės gyvena. Ne maistu, ne duona gyvena, o viltimi. Viltis juos įgalina visa iškęsti. Juk jei tuoj nesušaudys, tai visi tikisi sulaukti kitokių laikų. Vokietija nepakęs barbarų prie savo sienų. Nepakęs tos pasaulinės gėdos... Juos sutriuškins... Kitaip galvojant, kam gyventi? Juk už dvejų, trejų metų gyvas žmogus čia vis tiek virstų lavonu...

Į sieną kažkas beldžiasi pirštais. Tai kalinių kalba. Morzės abėcėlės pagalba mes susikalbame.

— Kas ten?

— Inžinierius.

— Čia kalba kapitonas. Į mūsų rankas pateko laikraštis. Vokiečiai jau Balkanuose...

— Ačiū...

— Ar pas jus naujų kalinių nėra?

— Ne. Tik vakar vienas negrįžo iš tardymo...

— Nuostabu, — galvoju. — Kaip čia gali patekti laikraštis, jei visi prižiūrėtojai tokie žiaurūs, jei su pasityčiojimu, su ironija atsako į visus prašymus...

Bet ir čia laimi kalinių gudrumas. Jie išeina plauti koridorių. Prižiūrėtojui nusigręžus, priselina prie portfelio, pagauna laikraštį — ir taip iš gyvųjų pasaulio ateina žinios. Tomis žiniomis visi godžiai dalinasi. Kalba apie karą, laimėjimus... Ir vis grįžtame prie klausimo, kaip ilgai mūsų krašte siautės šitas raudonasis teroras?... Aišku — trumpai. Bet ar mūsų dienos nebus dar trumpesnės? Pražūva. vienas, kitas. Kas žino? Gal sušaudė, gal išvežė, o gal į kitą kalėjimą ar požemį įgrūdo?...

Kartkartėmis sustojame prie užkaltų langų, skaitome ten sukaltas vinis. Apžiūrime sienų įdubimus, ištrupėjusias vietas, gaudome muses... Retkarčiais vienas iš kalinių papasakoja ką nors linksmo. Veidai nusišypso. Tartum pragiedrėja...

Naktis. Girdėti koridoriuj sargybinių žingsniai. Vienas, kitas iš miegančių pakelia galvą, dairosi. Kitas per miegus šaukia savo artimųjų vardus... Čia visi taip susispaudę, kad, vienam pajudėjus, greit ir kitas turi nubusti. Mat, ankšta, o žmonių daugiau, negu tilpti gali...

Gal apie vidurnaktį subraška raktai. Visi atsikelia. Išsirikiuoja. Vienam, o kartais ir keliems reikia išeiti tardymo. Sugrįžta švintant. Veidai ištinę. akys rausvos, kraujais pasruvusios. Veidas kančių iškraipytas, bet apie kankinimus tylima. Retas kuris prasitaria vieną kitą žodį tik vėliau įsitikinęs, kad jo žodžiai nepasieks prižiūrėtojų, administracijos ar tardančiųjų. Tik kai pats nueini, tai pasitinka rūstus žvilgsnis, pasikelia iš vietos įniršęs tardytojas.. Žodžius svaido, it perkūnas:

— Papasakok visą savo kontrrevoliucinę veiklą!...

Aišku, į tokį klausimą nerandi atsakymo. Tyli. Pajunti smūgį, kitą. Skausmo nejauti, bet kažkas mėlynas suliepsnoja akyse. Paskui praeina ilgos valandos. Klausinėjimai, kankinimai, panagių badymas... Nuvargsti. Net apalpsti. Kai atmerki akis, iš krano bėga vanduo. Pradedi suprasti, kas apalpusį atgaivino. Pasodina. Tardytojas paduoda papirosą, pats įbrėžia degtuką ir jo liepsna svilina pirštus...

Pagaliau pažada sušaudyti, iškeikia, ir su švintančia diena sugrįžti į savo kamerą. Po tokių kankinimų, nemigo nakties poilsio neturėsi. Kartu su kitais kaliniais reikia slankioti iš vieno kampo į kitą. Kitą naktį, kaip daugeliui kitų, vėl galima laukti tos pačios kančios...

Dienos slenka viena po kitos. Jos ilgos, vienodos. Kartais, rodos, ir viltys gęsta... Ir vėl sužiba. Baisūs klausimai prieš akis: kaip tėvas, brolis gyvena? Ar jie čia kur nors požemiuos, ar laisvėj? Gal išvežti kur nors, o gal badauja?... Koks teroras besiautėja?... Lyg per sapną nejučiomis praslenka matyti veidai. Veidai pažįstamų, pasiaukojusių lietuvių, dirbusių bendrą idėjos darbą.. Pats savęs klausi:

— Už ką? Kodėl?... Kodėl tokia baisi bausmė pačiam, tėvynei?...

Ieškai kaltės. Bet jos nematyti. Nieko nepavogei, nenuskriaudei ... Tik mylėjai savo gimtąjį kraštą, žemę, o dabar staiga, pavadintas liaudies priešu, esi kalinamas, žudomas. O liaudis, kurios vardu visa tai daroma, taip pat prie kančių stulpo. Iš jos kasdien ateina naujų aukų. Koks baisus pasityčiojimas iš žmogaus, jo teisių, visos tautos!

Nejučiomis išsiveržia pagiežos šauksmas. Šaukies keršto į dangų, šaukies išvadavimo į tiesą mylinčias širdis, tautas... Pavargsti. Žiūri, kad buvo sustingusios akys. Buvai paskendęs kažkokioje maldoje... Toli nuklydęs iš supančios aplinkumos... Palengva apsidairai. Vėl tie patys niūrūs veidai. Sienos kampe voras mezga tinklą. Prie mažo sienos įdubimo prisiglaudus viena, kita blakė... Ji riebi, nutukusi iš žmonių kraujo... Vėl vaikščioji, žingsniuoji ir girdi lyg paties gyvenimo žingsnius. Rodos, kažkas artėja...

Pagaliau pasigirsta stiprus gausmas. Šalti mūrai, rodos, juda, dreba. Visi kaliniai kalbasi. Sargybinių žingsniai nutilo. Gal jie kur pasislėpė? Pranyko pirmoji baimė, kad tai kokie nors priešlėktuviniai bandymai, kad provokacija, kad tai ryžtingas tautos sukilimas prieš pavergėjus... Ne, tikrai karas! Karas, nešąs mums išgelbėjimą iš Vakarų. Šaudžiusios zenitinės patrankos nutylo. Nebematyti ių vamzdžių. Bandome laužtis. Bet pastebime, kad prie forto nukreipti į mus kulkosvaidžių vamzdžiai. Dar reikia laukti, būti atsargiam. Kokios tai valandos! Čia spindi džiaugsmas, išsigelbėjimas, o kartu jauti, kad čia pat stovi mirtis, kad už minutės kitos gali įsiveržti budeliai ir išskinti visų gyvybes, dabar taip norinčių vėl gyventi ir būti laisviems...

Stiprus sambrūzdis. Išsiverkiame. Bet reikėjo pirmųjų aukų. Mat, dar buvo pasislėpusių bolševikų. Kai tik iš mūsų išeina pirmieji, matome, kaip jie brenda per didelę, aukštą žolę, sukomanduoja mūsiškiems rankas sunerti užpakalin. Šūvis... Staiga jų kūnai pasislepia žolėje... Žinoma, jie jau negyvi...

Tik už valandos, kitos budeliai atsitraukia. Mes laisvi. Taip. Laisvi mes, laisva ir Lietuva. Plazda vėliavos, pasitinka seniai matyti veidai. Su džiaugsmu ir ašaromis akyse mes vėl **įsijungiame į naująjį gyvenimą.**

Amerikiečiai ginčijasi:

padėti ar nepadėti Anglijai

NEW YORKAS. VII. 10. ELTA. Ryšium su Baltųjų Namų sekretoriaus Early pareiškimu dėl vieno anglų generolo pasakymo, kad Jungtinės Valstybės, norėdamos Anglijos laimėjimo, turėtų pasiųsti savo kariuomenę, „New York World Telegram" rašo, jog anglų — amerikiečių draugystei būsią geriau, jei angluose nebus keliama tuščia viltis dėl naujo Jungtinių Valstybių ekspedicinio korpuso. Turint galvoje, kad Jungtinių Valstybių generalinis štabas reikalauja Jungtinių Valstybių kariuomenės veiklą neapsiriboti tik Vakarų pusrutuliu, ir kad Jungtinės Valstybės okupavo Islandiją, reikia tik sveikinti, kad Baltieji Namai primeną dabar Churchilliui, jog susitarimas su Jungtinėmis Valstybėmis neišeina už karo medžiagos tiekimo ribų.

VAŠINGTONAS. VII. 10. ELTA. Buvęs respublikonų kandidatas į prezidentus Wilkie pareiškė po pasikalbėjimo su Rooseveltu, kad, jo manymu, reikėtų įrengti karines bazes Airijoje ir Skotijoje. Islandijos užėmimas, jo manymu, esąs tik pirmas žygis eilėje panašių darytinų žygių. Wilkie primygtinai pabrėžė, praneša „Associated Press", kad jis tereiškiąs tik savo paties nuomonę ir pasakė, kad jūrų kelius reikią laikyti atvirus. Anglai netenką žymiai daugiau laivų, negu jų pastatoma. Arba, baigė Wilkie, Anglijai reikią teikti tikrą paramą, arba visiškai jokios.

VAŠINGTONAS. VII. 10. ELTA. Ryšium su Churchillio nusiskundimu Rooseveltui dėl senatoriaus Wheelerio pasisakymo Jungtinių Valstybių kariuomenės dalinių pasiuntimo į Islandiją klausimu, Wheeleris pareiškė, kad Jungtinės Valstybės vis dar tebėra demokratiškas kraštas ir Jungtinių Valstybių gyventojai turi teisę būti painformuoti apie tuos žygius, kurie gali juos privesti prie karo. Niekas neturįs užmiršti, kad tik gyventojai yra suteikę įgaliojimus kongresui, prezidentui ir ministerijoms. Dėl savo padaryto liepos 3 dieną pareiškimo Wheeleris pažymėjo, kad jis yra pasakęs, jog jis Islandijos klausimu pasisakė po to, kai Jungtinių Valstybių karinės pajėgos jau buvo okupavusios Islandiją.

Helsinkis. VII/9. E. Pagal išleistą potvarkį, visos 18—59 metų moterys, neturinčios apibrėžto darbo arba nedirbančios dėl jų fabrikų sustojimo, turi tuojau įsiregistruoti darbo prievolei. Mokyklinis jaunimas bus taip pat visame krašte panaudotas įvairios rūšies pagalbiniams darbas. Viso iki šiol tam tikslui jau naudojama apie 150.000 mokinių.

Tremtinė pasakoja

Politiniams kaliniams ir išvežtiems į SSSR gelbėti sekcijos skyriuj Kaune darbas virte verda: kambarys pilnas interesantų, visų veidai liūdni, moterų akys užverktos. Štai, prie stalo stovi senutė, per raukšlių išvagotą veidą rieda stambios ašaros. Tai ašaros motinos, kurios sūnų raudonieji išvežė į savo „rojų". Prie kito stalo stovi maži vaikučiai. Jie ieško savo tėvelių. Dar toliau stovi darbininkas, ūkininkas, inteligentas. Visus juos čia atvedė tas pats tikslas: ieško artimųjų ar šeimos narių, kuriuos raudonieji sukišo į kalėjimus ir į užkaltus vagonus.

Prieinam prie informacinio stalo. Čia žmonių daugiausia. Tuojau išsiskiria dviejų moteriškių veidai. Juose aiškiai atsispindi nuovargis, kankinimai ir žiaurus teroras. Iš karto matosi, kad tai nelaimingosios tremtinės. Ir štai, viena jų pradėjo pasakoti:

— Aš dirbau Kaune, Geležinkelių 12 plote, — sako grįžusioji silpnu balsu. Birželio 6 d. prievarta išvežė mane į Vilnių lankyti mašinistų padėjėjų kursus. Tačiau juose ne visi galėjo mokytis. Tie, kurie nepriklausė komjaunimui ar šiaip kuriai nors komunistinei organizacijai, buvo areštuojami ir kišami į kalėjimus. Ir mane birželio 17 areštavo. Kalėjime laikė iki birželio mėn. 22 d. Per šias šešias dienas jie mane, kaip ir kitus areštuotus, kankino įvairiausiais būdais: badydavo nagais smilkinius, mušdavo, daužydavo krumpliais ir vis klausinėdavo, ar nežinau, kas buvo svarbesnis šaulių veikėjas ar šiaip dalyvavęs tautinėse organizacijose bei dirbęs tautinį darbą. Tačiau apie tai aš nieko nežinojau, o jei ir būčiau žinojus, tai tiems kraugeriams nebūčiau sakiusi, — pasakojo įtužusi pabėgėlė.

Truputį aprimusi, tremtinė pradėjo pasakoti toliau:

— Birželio 22 d. tie kraugeriai išvežė mane ir kitus iš Vilniaus į Minską. Mūsų vežė labai daug, į užpakalį atsisukti neleisdavo, kad nematytumėm, kas ten darosi, o kas atsisukdavo, tą nušaudavo.

Atvažiavus į Minską, uždarė kalėjime, 3-čiame „aukšte" (ten yra 3-jų aukštų rūsys; į 3-jį kišdavo labiausiai persekiojamus). Netrukus mieste prasidėjo bombardavimas. Bombos siekė tik iki 2-ro „aukšto", 3-čio nesiekė. Tuo būdu mes likom gyvi. Tada mus per kitą pusę išvarė į kiemą, iš kur tuoj, net nedavę pasilsėti ir nevalgiusius, varė į Červenę (70 — 80 km nuo Minsko) 2 dienas. Kurie būdavo silpnesni, nepaeidavo, tuos nušaudavo. Pradėjus bombarduoti Červenę, visi kaliniai išlakstė ir išsislapstė. Paskui pradėjom bėgti į rugius ar į miškus, pakelyje užeidami pas ūkininkus gudus. Jie mus vaišingai priimdavo ir kaip įmanydami padėdavo. Jiems taip pat buvo įgrisęs raudonojo siaubo teroras, ir jie džiaugėsi, galėdami iš jo išsilaisvinti.

Bijodami bėgančios bolševikų kariuomenės, toliau keliavom Minsko pusėn. Ten sutikome jau vokiečių kariuomenę, kuri mus suvarė į stovyklas, bet kaip tik tuo metu iš Vilniaus buvo atvykusi Lietuvos Raudonojo Kryžiaus mašina. Tada mūsų padėtis paaiškėjo, ir mus aprūpino drabužiais, nakvyne, maistu. Pasistiprinę nutarėme leistis į kelionę, ir, kaip matote, mes jau čia, — šypsodamosi baigė pasakoti pabėgėlė.

Pranešimai

KAUNO MIESTO BURMISTRO SKELBIMAS NR. 2.

Prekių pirkimo kortelių registracija parduotuvėse parodė, kad kai kuriose parduotuvėse įsiregistravo tokie dideli pirkėjų skaičiai, kad tos parduotuvės tuo tarpu nepajėgs jų visų aptarnauti. Dėl to, kol paskirų parduotuvių pajėgumas ir jų klijentų skaičiai nebus atitinkamai suderinti, pirkėjams laikinai leidžiama kortelėse numatytas prekes pirkti ir tose parduotuvėse, kuriose nėra įregistruotos.

Dedama pastangų aprūpinti maisto produktais visas Paramos, Valstybinės Prekybos, Maisto, Pienocentro ir privatines parduotuves. Dėl to gyventojai prašomi stengtis prekių pagal korteles pirktis gyvenamųjų rajonų parduotuvėse.

KAUNO MIESTO BURMISTRAS
Kaunas, 1941 m. liepos mėn. 10 d.

VISIEMS LIETŪKIO SKYRIAMS, KOOPERATYVŲ APSKRIČIŲ S-GOMS IR VARTOTOJŲ KOOPERATYVAMS

Buhalterijos reikalu

Prašome apskričių Vartotojų Kooperacijos S-gas ir kooperatyvus gyvai susirūpinti, kad buhalterija artimiausiu laiku būtų tinkamai sutvarkyta. Įvestoji Apskr. Vart. Koop. S-gose ir kooperatyvuose sovietinė buhalterijos sistema pertvarkoma, panaikinant tarpines s-tas. Kooperatyvai buhalterinius įnašus tęsia tose pačiose knygose. Apskričių Vart. Koop. S-gos pagelbines s-tas gali vesti kartoteka (kortelėse. Kolonialinių prekių urmo sandėliuose iš kiekinio pereinama prie suminio apskaičiavimo.

Apskričių Vart. Koop. S-gos bei Lietūkio skyriai rūpinasi savo rajono kooperatyvų buhalterija. Ypatingai reikia susirūpinti, kur buhalterija vedama pavėluotai, kad ji kaip galima greičiau būtų sutvarkyta.

Lietūkis,
Lietuvos Žemės Ūkio Kooperatyvų S-ga

STATYBOS DARBININKAMS

Pramonės Statybos Tresto Kauno Statybos Kontorai skubiai reikalingi statybos darbams: betonuotojai, stiklioriai, skardininkai, staliai, dailidės ir paprasti darbininkai. Darbo paskyrimo reikalu kreiptis į Kauno Statybos Kontorą (Laisvės alėja 24, kieme).

Kauno Statybos Kontoros Viršininkas

NAUJAS CUKRAUS TRESTO ADRESAS

Cukraus Trestas, papildydamas savo ankstyvesnį skelbimą apie persikėlimą į naujas patalpas, praneša, kad nuo š. m. VII. 7 d. iš Laisvės al. 19 laikinai persikėlė į Pienocentro rūmus, Laisvės al. 29a.

Telefonai naujose patalpose yra šie:

Tvarkytojas 22483,
Buhalterija 28554,
Agronomija 28518,
Sekretoriatas 28518.

Ankstyvesniais telefonais su Cukraus Trestu laikinai susisiekti negalima.

Cukraus Tresto Tvarkytojas

TABAKO TRESTO

Kaune, Ožeškienės gt. 14, buv. Br. Salamonų tab. fab. patalpose, telefonų numeriai:

1. Tresto tvarkytojo, gamybos — technikos skyriaus ir žaliavos skyriaus 21806.
2. Tresto tvarkytojo pav. 27075.
3. Administracijos ir finansų sk. 29095.

Prie Kauno Geležinkelio Stoties Apygardos būstinės pamesta Pečkio Petro piniginė, kurioje buvo asmens liudijimas (vietoje vidaus paso), kario atsargos liudijimas ir 13 ublių pinigų.

Radusį prašau grąžinti šiuo adresu: Kaunas, Vytauto prosp. 4. bt. 10.

RADIJO PROGRAMA

PENKTADIENIS, VII. 11.

6.30 Malda; 6.35 Laikas, žinios; 6 50 Koncertas (pl.); 7.00 Žinios vokiečių kalba; 7.10 Rytinis koncertas (pl.); 7.20 — 7.45 Kartojimas žinių, pranešimų, tolimesnė dienos programa; 7.45 — 12.00 — Pertrauka; 12.00 Varpų muzika iš Karo muziejaus; 12.05 Laikas, žinios; 12.20 Koncertas (pl.); 12.30 Žinios vokiečių kalba; 12.45 — 13.00 Informacijos, tolimesnė dienos programa; 13.00 — 14.00 — Pertrauka; 14.00 Žinios vokiečių kalba; 14.15 — 15.00 — Pertrauka; 15.00 Žinios vokiečių kalba; 16.00 Koncertas; 17.00 Žinios vokiečių kalba; 17.10 Garsieji violončelistai; 17.25 Žinios, pranešimai; 17.40 Duetas; 18.00 Iš laikraščių; 18.15 Liaudies dainos; 18.30 Aktualijos; 18.45 Vargonų muzika; 19.00 Vokiški pranešimai iš fronto, Vyriausios vokiečių karo vadovybės pranešimai ir žinios; 20.15 Pramoginė muzika; 20.30 Laikas, žinios, pranešimai, programa rytdienai; 20.55 Programos pabaiga.

Į LAISVĘ
Redakcija — Kaunas, Duonelaičio 24, tel. 21414 ir 20530.
Administracija — Kaunas, Duonelaičio 24, tel. 22430.

KRONIKA

1009 POLITINIAI KALINIAI, 4270 IŠVEŽTŲJŲ Į SSSR

L. Raudonojo Kryžiaus išvežtųjų į SSSR ir politinių kalinių gelbėjimo sekcijoje ligi VII. 9 vakaro įregistruota 1009 politiniai kaliniai ir 4270 išvežtų į SSSR. Įregistruotieji daugiausia yra Kauno gyventojai. Iš kitur gyvenusių į registracijos lapus yra patekę tik tie, kurių kas nors R. Kryžiuje teiravosi.

RAUD. KRYŽIUS SIUNČIA TREMTINIAMS MAISTO

Liet. Raudonasis Kryžius skubiai siunčia kelis autobusus su maistu į Minsko apylinkes išsimėčiusių tremtinių rankioti.

RENKAMOS ŽINIOS APIE DINGUSIUS KULTŪROS DARBININKUS

Visų švietimo ir kultūros įstaigų vedėjai ir direktoriai, o jų nesant pagal rangą kiti tarnautojai ar mokytojai, prašomi ko greičiausiai suteikti žinių apie mokytojus:

1) kurie yra likę,
2) kurie yra išvežti,
3) kurie dingę be žinios.

Mokyklų direktoriai ir vedėjai ar jų pareigas einą šias žinias suteikia buv. švietimo skyrių reikalų valdytojams, o pastarieji tas žinias perduoda šiuo adresu: Kaunas, Laisvės Alėja 70, Švietimo Komisijai.

RAUDONOJO KRYŽIAUS ĮGALIOTINIO ĮSTAIGAI REIKIA TALKININKŲ

KAUNAS. VII-9. ELTA. Raudonojo Kryžiaus Įgaliotinio Įstaigai reikia aukoms rinkti talkininkų. Taip pat reikia teisininkų ir buv. policijos pareigūnų, kurie padėtų grįžusių politinių kalinių parodymus surašyti. Kreiptis į Raudonojo Kryžiaus Įgaliotinio Įstaigą Kaune, Kęstučio g. 6 Nr.

SOCIALINĖS APSAUGOS DEPARTAMENTO TURTAS TURI BŪTI SAUGOMAS

Socialinės Apsaugos Departamentas praneša, kad buv. Profsąjungų Centro Biuro socialinio draudimo skyriaus sanatorijos (Birštone ir Druskininkuose), poilsio namai (Palangoje, Druskininkuose, Kulautuvoje ir Trakuose) ir vaikų kolonijos — buv. pionierių stovyklos (Palangoje, Druskininkuose, Kačerginėje, Pagelavoje, Karveliškiuose ir Gegužinėje) perėjo Socialinės Apsaugos Departamento žinion. Taip pat šio Departamento žinion perėjo miestų ir apskričių socialinio aprūpinimo skyriams priklausančios senelių prieglaudos, invalidų namai ir kitos socialinės globos įstaigos.

Nei įstaigos, nei organizacijos, nei atskiri asmenys be Socialinės Apsaugos Departamento sutikimo neturi teisės užimti aukščiau nurodytų įstaigų patalpų, naudotis jų turtu ar inventoriumi.

Sanatorijų, poilsio namų ir vaikų kolonijų vedėjai ar ūkio vedėjai, o jų nesant, kiti atsakingi pareigūnai, o taip pat miestų ir apskričių socialinio aprūpinimo skyrių atsakingi pareigūnai įpareigojami skubiai pranešti Socialinės Apsaugos Departamentui (Kaunas, Gedimino g. 40), kokių priemonių yra imtasi minėtų įstaigų turto apsaugai patikrinti, sudaryti esamo turto sąrašus ir juos pristatyti Departamentui.

Socialinės Apsaugos Departamentas
Kaunas, 1941. VII. 10.

VAIKŠČIOTI GALIMA TIK LIGI 22 VAL.

Įvedus Kaune karo stovį, be leidimo draudžiama vaikščioti nuo 22 val. iki 5 val. ryto, daryti bet kokius susirinkimus, ruošti viešo pobūdžio paskaitas ir panašiai.

VYKTI IŠ KAUNO REIKIA LEIDIMŲ

Ypatingais atsitikimais ieškant savo dingusių giminių provincijoje ir vykstant iš Kauno miesto į provinciją, reikia apsirūpinti atitinkamu kelionės leidimu, gaunamu Kaune, Gedimino g. 34, kasdien, išskyrus šventadienius, nuo 9 iki 14 val.

RASTI RAUD. KRYŽIAUS A. PANEMUNĖS SANATORIJOS TARNAUTOJŲ PALAIKAI

Vakar Pažaislio miške rasti nužudyti penki A. Panemunės Raudonojo Kryžiaus sanatorijos tarnautojai, kuriuos birželio 24 d. bolševikai buvo prievarta išsivarę. Nužudyti šie techn. personalo nariai: St. Balčiūnas, St. Braukyla, P. Gulbinas, B. Dobrovolskis ir G. Dobrovolskis. Laidotuvės šiandien 18 val. A. Panemunės kat. kapinėse.

KAIP TVARKOMI KLIMATOLOGIJOS REIKALAI

KAUNAS. VII-9. ELTA. Klimatologijos, meteorologijos ir hidrologijos reikalai tvarkomi pagal klimatologijos darbui vykdyti įstatymą. Tuo įstatymu numatytos karo meteorologijos tarnybos funkcijos laikinai pavedamos Klimatologijos Institutui.

Būsimųjų pardavėjų dėmesiui!

Prekybos darbininkų trūkumui pašalinti ir jų kvalifikacijoms pagerinti Prekybos, Pramonės ir Amatų Rūmai, susitarę su atitinkamomis švietimo žinybomis, ruošia **pardavėjų kursus.** Kursuose bus dėstomi šie mokslo dalykai: prekybos įmonių organizacija, pardavimo technika, prekybinis skaičiavimas, atskaitomybė ir prekių pažinimas. Kursai prasidės š. m. liepos mėn. 14 dieną 8 valandą ir truks 2 savaites, t. y. iki liepos mėn. 26 d. Darbas vyks Kauno Prekybos Mokyklos patalpose darbo dienomis nuo 8 val. iki 14 val. Į kursus priimami visi lietuviai ir lietuvės nejaunesni kaip 16 metų amžiaus ir baigę ne mažiau kaip pradžios mokyklą. Prašymus su mokslo pažymėjimais kursų vedėjo vardu reikia paduoti Kauno Prekybos Mokyklos raštinėje — Miško g-vė 1, III aukštas, kasdien nuo 8 val. iki 15 val. Už mokslą mokestis neimamas. Baigusieji gaus pažymėjimus.

Kursų Vedėjas

JUODUPĖ

Per šias vietas iš įvairių pusių nėšinosi komunistai ir parsidavėliai. Viešintų — Subačiaus ruože jau VI. 22 buvo nupiaustyti telefono stulpai. Išgirdę per radiją, kad Kaunas jau laisvas, visi atkuto. Tada bolševikai pradėjo gaudyti buv. šaulius. Buvo daug sušaudymų. Lavonus net vežimais vežė. Vienu metu pagal Latvijos sieną girdėjosi baisus riksmas ir šaudymas. Vienuolika nužudytųjų surasta ir palaidota. Bolševikai ant stogo pasistatę kulkosvaidį, šaudė į visus pakliuvusius. Terorui galą padarė atėjusi vokiečių kariuomenė.

Kokio išsilavinimo asmens priimami į vidurines mokyklas

KAUNAS. VII-9. ELTA. Į žemesniąsias specialines mokyklas ir kursus priimami baigę ne mažiau kaip keturis pradžios mokyklos skyrius. Į vidurinių mokyklų I-ją klasę priimami mokiniai, baigę 5 pradžios mokyklos skyrius arba išlaikę atitinkamus įstojamuosius egzaminus. Į aukštesnes klases mokiniai priimami šia tvarka:

Į II klasę	— baigę	6	pradžios mok. skyrius,
į III „	„ buv.	5	vidurinės mokyklos klases
į IV „	„ „	6	„ „ „
į V „	„ „	7	„ „ „
į VI „	„ „	8	„ „ „
į VII „	„ „	9	„ „ „

arba išėjęs tolygų mokslą ar išlaikę atitinkamus egzaminus.

Priimant mokinius į vidurines specialines mokyklas, septynių tarybinės vidurinės mokyklos klasių kursas laikomas tolygiu progimnazijos kursui.

Literatūra su tauta

Žiauri lietuvių tautos ir jos kūrybinių jėgų eksploatacija žlugo. Narsiųjų kraujas, pralietas mūsų tėvynės laukuose, įsisunkė į kiekvieną tautos narvelį ir Lietuvą prikėlė laisvam, naujam gyvenimui. Mūsų neplačiuose laukuose pasigirdo laisvas, kūrybingas žodis, ir sykiu su juo vėl išskėtė palaužtus sparnus Lietuvos kūrėjas.

Liūdna netolima praeitis mūsų literatūrą buvo atstūmusi nuo gyvenimo, o mūsų rašytojas sulaukė žiaurių Tantalo kančių. Propaguotoji „konstitucinė laisvė" buvo kaip tas Tantalo vanduo: vos tikrosios laisvės ištroškęs kūrėjas lenkėsi prie laisvės šaltinio, tuoj laisvė prasmegdavo į pragariškas gelmes. Kūrybinė „laisvė" buvo pagrįsta ta siaura marksistine dogmatika, kuri konkrečiai buvo vadinama „socialistiniu realizmu". Gi socialistinio realizmo tematika: nuo Lenino prie Stalino arba nuo Stalino prie Lenino... Tas užburtas ratas negalėjo duoti tikrosios kūrybos, nes tikrąja prasme suprastas siaurutis marksistinis realizmas mūsų tautoje neturėjo absoliučiai jokios dirvos. Plačiausios tautos masės buvo priešingos. Jos ne tik kad neskaitė šios išdarkytos kūrybos, bet organiškai negalėjo pakęsti ir tų marksistinės kritikos žodžių, kuriais buvo iškraipomi, falsifikuojami mūsų senieji kūrybinio žodžio reiškėjai. Todėl bergždi buvo tos vienos poetės šūkavimai, kad „aš liaudžiai sava...", kai ji taip drastiškai klausė: kodėl, Staline, tu ne dievas?.. Lietuvių tauta žinojo, kas Lietuvai yra kruvinasis Stalinas, kas žydiškasis bolševizmas. Lietuva žiauresnių priešų savo tėvynėje nematė ir nematys.

Vos tik taip sunkiai slėgę pančiai nukrito, žmonės grūste grūdasi prie knygynų ir pirkte perka iš sunaikinimo išgelbėtą Maironį, Vaižgantą, Donelaitį, Valančių, Kudirką, Baranauską... O naujųjų vėjų skleidėjai bėgo iš tėvynės, lyg užmiršę „savąją liaudį", kurios anomis dienomis buvo prisiekę nepalikti net kraujo kaina... Liaudis tėvynėje paliko ir laisvai atsikvėpė, nes ji niekuomet nebuvo prisirišusi prie tų storai apmokamų eilučių autorių.

Pakilo naujas ir laisvas gyvenimas. Drauge su juo kėlėsi ir taurusis rašytojas, nepalinkęs nuo Stalino letenos, neišsižadėjęs Lietuvos ir neišdavęs savojo brolio lietuvio. Prieš naujai pakilusio rašytojo akis atsiverčia nauji lapai. Paskutiniųjų metų gyvenimas tiek pilnas herojų, pertvenktas kūrybinės medžiagos, kad rašytojui belieka tik kūrybiškai užfiksuoti buvusius tikrus tautos pergyvenimus bei jos kančias. Tikrasis rašytojas visuomet ėjo išvien su tautos pagrindu, su visa visuomene, o dabar dar arčiau galės suartėti, nes ir rašytojas, ir visuomenė šioje išsilaisvinimo kovoje kovojo išvien, o bendra kova suartina. Kiek taurusis rašytojas į naująjį kūrinį įdės iš širdies plaukiančios tautiniai kūrybinės jėgos, tiek jis iš širdies bus skaitomas visos mūsų visuomenės, iškentėjusios baisias kančias ir įžengusios į naująjį laisvės kelią.

Sovietų karininkai vaikšto basi...

Būdingi švedų žurnalisto įspūdžiai iš vienos belaisvių stovyklos

„Sovietų karininkai vaikšto basi. Rusų belaisviai nusiteikę prieš Staliną". Šitokiomis antraštėmis švedų laikraštis „Stockholms Tidningen" skelbia reportažą, paruoštą jo korespondento Bertil Svanstroemo, kuris dalyvavo žurnalistų kelionėje Rytų fronte. Tasai laikraštininkas turėjo progos netoli Jaroslavo aplankyti belaisvių stovyklą ir pagrindinai susipažinti su bolševikinės armijos kariais.

Didžiulėje stovykloje, kurioje yra vietos 50.000 belaisvių, buvo ir sovietų karininkų.

Tatai nuostabūs tipai,

rašo švedų laikraščio korespondentas. Vakarų Europoje karininko sąvoka esti neatsiejamai jungiama su elegancija, dailiu laikymusi ir kultūringa išvaizda. Netgi graikų karininkai, nusikamavę atkakliose ilgų mėnesių kautynėse ir sunkiomis aplinkybėmis traukdamiesi atgal buvo išlikę karininkai nuo padų ligi viršugalvio, nors buvo nesiskutę ir dėvėjo apiplyšusius bei neprosytus drabužius. Šie gi vyrai, rašo „Stockholms Tidningen" bendradarbis apie stovykloje matytus sovietų karininkus, atrodo tiesiog skurdžiai. Jų uniformuose nesą nieko, kas juos skirtų nuo paprastų kareivių. Jų laipsnių ženklai buvo nudraskyti, jie neturėjo daugiau nieko, kaip tai, kas buvo jiems ant kūno. Daugelis iš jų nebeturėjo nė batų ir vaikštinėjo basi; tatai jiems patiko; matyti,

nešioti batus raudonieji komandirai iš viso nebuvo įpratę.

Vienas iš sovietų karininkų, paklaustas, kodėl jis vaikštąs basas, atsakė, jog savo batus jis pardavęs, kad nusipirktų papirosų: jis neturėjęs pinigų ir tatai buvęs vienintelis būdas įsigyti rūkalų. Batai jam maža terūpėję.

Taip galvoja ir daugelis sovietų karininkų, konstatuoja švedų žurnalistas. Toje stovykloje buvęs ir vienas raudonųjų generolas; šisai jam pasipasakojęs, jog savo karjerą pradėjęs kaip caro karininkas ir kaip leitenantas dalyvavęs Didž. Kare. Po revoliucijos jisai įstojęs į bolševikų armiją ir iškilęs ligi armijos štabo vadų.

Toliau kilti jis nebegalėjęs, nes nebuvo komunistas.

Belaisviai, pasakoja toliau švedų laikraštininkas, buvo labai tiksliai suskirstyti tautybėmis — rusai, ukrainai, žydai, aziatai. Daugumą sudaro ukrainai. Iš 3.600 ligi šiol stovyklon atgabentųjų 1.800 buvo ukrainai; jie nerodė ypatingų simpatijų rusams. 300 aziatų priklausė įvairiosioms mongolų tautybėms — tai buvo kalmukai, kirgizai, uzbekai, klajokliai nuo Šiaurės Ledjūrio ligi Kaspijos. 800 stovykloje buvusių rusų buvę labai šnekūs ir smalsūs. Aplamai,

visi jie turėjo priekaištų Stalinui.

Vienoje belaisvių grupėje kilo stiprios ovacijos, kada kažkas pasakė, jog komunizmas būsiąs išrautas. Vienas ukrainas sušukęs: kodėl jūs mūsų nepaleidžiate, kad mes galėtume jums padėti mušti rusus? Į klausimą, ar jie kada nors yra matę Staliną, vienas iš rusų belaisvių atsakė, jog jis tematęs tik Stalino paveikslą, nes Stalinas bijąs žmonėms pasirodyti.

Korespondentas pažymi, jog visų belaisvių nuotaika yra stačiai apgailėtina: jie nežinojo, už ką kariaują, nes jie nebuvo komunistai. Ar Kremliuj viešpataus Stalinas, ar Hitleris, jiems atrodo vistiek, nes

vargiai ar jie begalėtų susilaukti ko nors blogesnio, kaip tai, ką jie turėjo kolchozuose.

Jie nebuvo tinkamai kariškai apmokyti, jie net nuovokos neturėjo, kas tai yra modernus karas.

Skausmų ir kančios metai

Skausmas lietuvius sujungė, kančia išugdė brolystę

Ateityje rašytojai ieškos savo kūrybai vaizdų iš mūsų gyvento laikotarpio ir, manau, ypač domėsis vienerių metų bolševikine okupacija, kurioj mes tiek išgyvenome. Kiek šiais metais kentėta, kiek skausmo valandų praleista didžiausiam nusivylime! Kiekvienas lietuvis kentėjo kaip lietuvis, kaip pilietis ir kaip žmogus. Kas jam buvo likę lietuviško įstaigoj, mokykloj, spaudoj? Kas juo rūpinos? Kas jo nepersekiojo, neniekino ir pagaliau kas jo pasigailėjo? Padorus žmogus buvo „liaudies priešas", o akiplėša visur triumfavo.

Kiekvienas lietuvis, prisiminęs praeitus metus, ras daug karčių minučių. Čia keletą prisiminsiu savo išgyvenimų, kurie, atrodo, gali būti būdingi daugeliui.

— — —

1940 m. birželio mėn. 16 d. apie 9 val. prancūzų radijas pranešė, (tada gyvenau Prancūzijoje), kad bolševikai užėmė Lietuvą ir didelės jų tankų masės slenka prie Vokietijos sienos. Dar nekapituliavusi Prancūzija džiaugės, kad SSSR jau tuojau puls Vokietiją ir palengvės prancūzų padėtis, o mes, lietuviai, likome lyg pritrenkti, didžiausioj nevilty. Neturėdami ką daryti sėdėdavom kavinėse ir žiūrėdavome į puikiai ginkluotas vokiečių kolonas, be paliovos žygiuojančias Paryžiaus bulvarais. Prancūzai liūdėjo į jas žiūrėdami, o mes gėrėjomės, nors dar negalėjom aiškiai numatyti, kad po metų tos kolonos mus išvaduos.

Mūsų atstovybę Paryžiuj apgulė įvairūs parazitai: žydai ir kt. Jie, niekada nekalbėję lietuviškai, ir visai negyvenę Lietuvoj, reikalavo Lietuvos pilietybės ir rengės tuojau važiuoti į Lietuvą. Jie, lyg prie nusilpusio ligonio vis naujos bakterijos, skubėjo plūsdami, grasindami. Konsulas J. Deksnys ir atstovybės patarėjas St. Bačkis tomis dienomis pirmiausia pajuto mūsų šalies tragediją. Liūdna buvo lietuviui.

Po poros mėnesių, įvykus „prisijungimui", atsirado lietuvių, kurie sušaukė „mitingą" Paryžiuj padėkoti „tėvui" Stalinui ir jo draugui Molotovui, kad malonėjo Lietuvą įjungti į kitų respublikų tarpą. Į tą mitingą atėjo tik 4 asmenys (su prelegentu), ir jie, „išklausę pranešimo", siuntė sveikinimą drg. Stalinui Paryžiuj gyvenančių lietuvių vardu. Keliasdešimt lietuvių šlykštėjos tuo išdavikiškumu.

Atstovybė pagaliau uždaryta. Namą turi perimti SSSR. Stengiamasi gelbėti atstovybėj buvusį valstybinį ir min. P. Klimo asmeninį turtą. Išveža į kitą vietą, bet ir ten išdavikų nurodoma ir atimama. Vyksta nesusipratimai ir aiškinimasis dėl min. Klimo turto. Lietuvos vardas naikinamas, o jai atstovavę žmonės turi arba grįžti į tėvynę ir laukti „atlyginimo" už darbą, arba ryžtis pasilikti skurdūs tremtiniai emigrantai.

— — —

O Lietuvoj, kaip liūdna mūsų Lietuvoj! Kiekviena vieta įžeidžia lietuvį. Pasienio stotyje sutinka su durtuvais ir išvarto kiekvieną popierėlį. Lietuvių veidai beviltiški, paslaptingi. Muitinėse lietuvių visai maža — visur atėjūnai ir atėjūnai. Lietuviškai tėvynėj jau negalima susikalbėti.

Kaune Laisvės alėja — jau ne laisvės alėja. Konduktorius lietuvis autobuse dažnai „suklysta" ir sušunka „Vytauto parkas", žydeliai konduktoriai, niekada neklysdami, kartoja „Liaudies parkas".

Karo muziejus uždarytas, nebėra žuvusiųjų pagerbimo apeigų, knygnešių sarašas nuplėštas, — mat, jie prieš „didžiosios tėvynės" valdžią kovojo... Girdėti, nežinoma nė ką daryti su muziejum.

Mūsų kariai gatvėse reti, tylūs, tokie paslaptingi. Užkalbinęs gerai pažįstamą karininką, jauti, kad jis nenori kalbėti ir nepaprastai atsargus. Visi bijo visų. Visi jaučia tą pat ir visi vaidina lyg kokiame maskarade. Melas spaudoj, melas susirinkimuos, melas rinkimai, draugystė, mokslas ir menas — visa nuolatinis ir šlykščiausias melas.

Vis renkamos naujos anketos, lyg rengiantis naujiems persekiojimams. Visose anketose daug dėmesio kreipiama — „kurioms organizacijoms priklausei..." Tų anketų medžiaga buvo gerai panaudota šiemet birželio m. 14—17 d. Areštuojami nauji ir nauji nieku nekalti žmonės. Niekas netikras, kad ryt galės dar atsikelti savo bute, kad išeis į gatvę, dirbs. Visa tai taip žiauru, taip pasibaisėtina. Tauta, kuri visomis jėgomis veržėsi į kūrybą, į geresnę ateitį — liko paniekinta, kaltinama, smerkiama. Taip niekinama dvidešimt laisvo gyvenimo metų, taip iškoneveikiama tautos istorija, kad, atrodė, kartais, gėda būti lietuviui...

— — —

Laisvės alėjoj Arkuso langą žydukas valo mūsų tautine vėliava, o viduj, apie Stalino biustą, raudonas šilkas išpuoštas įvairiais šūkiais. Tai labai būdinga mūsų artimai praeičiai. „Tiesos" red. Zimanas reiškia viso žydų štabo nuomonę ir viešu žodžiu terorizuoja viską: rašytojus, įstaigas, mokyklas, ūkininkus ir k. Spauda žlugus, tiesiog apverktinoj padėtyj. Ir didžiausių honorarų masinami, padoresni rašytojai nieko nespausdina. Zimanas nuolat priekaištauja, nurodo, ką rašyti. Vienas kitas rašo liūdno vaizdo dalykų, — čia kaip buržujus laisvės medeliu muša proletarą, čia kaip džiaugias kumetis ir kaip jis pasiryžęs keršyti... Tačiau į jo šauksmą maža kas atsiliepia. Pasitenkinama genialiaisiais Churgino vertimais ir garbinimu „Stalino poemos", kuri irgi išreikalauta išėjo labai dirbtinė ir nesklandi.

Zimanas rašė apie visas įstaigas „pagal planą" — kur žydų dar neįsileisdavo, labai nepalankiai, o kur žydai viešpatavo — ten ir darbas planą prašoko ir sieninis kalendorius gerai redaguojamas buvo ir k. Žydai, užėmę visas geresnes vietas įmonėse ir įstaigose, tyčiojosi iš likusių lietuvių ir stengėsi jais atsikratyti. Žydai visuos komisariatuos liko kadrų viršininkai. Žydai sudarinėjo išvežtųjų lietuvių sąrašus, žydai globojo ir visur padėjo rusams. Žydai kalbėjo tik rusiškai: ir pašte, ir banke, ir autobuse, ir visur. Tiek amžių gyvenę kartu, žydai staiga tapo didžiausiais mūsų priešais. Lietuvis kentėjo ir laukė...

Mokykloj išmesti visi lietuvių vyrų paveikslai. Liko tik tie, kurie šiek tiek tinka „socialistinei propagandai". Nuolat vyksta juokingos soclenktynės, pasirengimai šventėms, „klasių puošimai"... Nuolat mokiniai šnipinėja ir viešas šnipas — komsorgas kišasi visur ir prižiūri gimnazijas „politiniu atžvilgiu". Jei nėra kur komsorgo, ten yra koks nors ištikimas mokytojas, nuolat palaikąs ryšius su saugumu. Mokytojai terorizuojami, niekinami.

O mūsų darbo bitė — ūkininkas, kiek jis iškentėjo! Jis negalėjo įeiti į kooperatyvų valdybas, neturėjo jokių teisių valsčiuj ir nuolat buvo plūstamas „buože" — už darbštumą, už nuoširdumą su darbininkais, už tai, kad iš jo rankų pelno mito įvairūs žydai, čigonai, visokie aziatai. Už tai jis buvo kalčiausias ir metus buvo taip engiamas, lyg būtų buvęs didžiausias nusikaltėlis.

Ūkininkas ir jo sūnūs buvo pasmerkti į Sibirą, o jų vietoj klestėjo nauji patamsių veikėjai: Meskupai, Grosmanai — Didžiuliai, Štromai, Šermušenkai, Šiškovai, Kuznecovai ir k.

Kas apskaičiuos tuos nuostolius, kuriuos mūsų tauta turėjo šiais metais? Kas išmatuos patirtą skausmą, ašaras, nelaimes? Visa tai iškentėjo nieku nekalta, rami tauta, turinti vienintelį troškimą — kelti kultūrinį gyvenimą ir prisidėti prie kultūros kūrybos.

Tas didelis milijonų skausmas turės rasti meno veikaluos savo formą ir pasilikti amžiams; tas skausmas sujungė tautą taip stipriai, kaip niekados. Lietuvis lietuvį pamilo nuoširdžiausia meile. Broliška meilė bus didelis atlyginimas už skausmus.

Litvinovas prabilo...

Jis pasakė per radiją kalbą Didž. Britanijai

AMSTERDAMAS. VII-9. ELTA. Anglų kalba per radiją pasakė Didžiajai Britanijai skirtą kalbą buvęs sovietų užsienių reikalų komisaras Litvinovas, pabrėždamas „kaip galima didesnį Didžiosios Britanijos ir Sovietų Sąjungos bendradarbiavimą". Tarp kitko, Litvinovas pareiškė: Kiekvienas smūgis, kurį Didžioji Britanija ir Sovietų Sąjunga suduotų dabar Vokietijai, būtų 10 kartų sėkmingesnis už tuos smūgius, kuriuos jos vėliau suduotų. Litvinovas pavadino Churchillį „didžiu valstybės vyru", kuris, Vokietijai mėginant sukiršinti „abiejų savo priešų" įvairias ideologijas, su dideliu pasiryžimu pranešė pasauliui, kad Anglija nesileis būti apgaudinėjama. Baigdamas Litvinovas užtikrino: „Tuo būdu dabar Sovietų Sąjunga ir Didžioji Britanija kartu su savo dominijomis, aktyviai remiant Jungtinėms Valstybėms, atlaiko milžinišką Vokietijos karo mašiną. Mes šią kovą vedame bendrai už pavergtų tautų išlaisvinimą, siekdami sukurti geresnį gyvenimą visiems žmonėms".

Telšiuose raudonieji nukankino 73 politinius kalinius

Gauta žinių, kad Telšiuose raudonieji nepaprastai žiauriai nukankino 73 politinius kalinius. Jie jau buvo iš kalėjimo išbėgę, bet raudonieji juos vėl sugaudė. Kankinimai buvę žvėriški — į gerkles kalė kuolus, burnas perverdavo vielomis, nupiaustydavo ausis, nosis ir t. t. Mieste važinėjo tankai, kad nesigirdėtų žudomųjų riksmo. Šiame žvėriškame darbe dalyvavo vietiniai komunistai.

ŽIAURIAI NUKANKINTAS VIEKŠNIŲ KLEBONAS KAN. NAVICKAS

Birželio 27 d. vakare būrys vietinių komunistų suėmė senelį (per 80 m.) Viekšnių kleboną kan. Navicką ir adv. Barakauską. Bevarant keliu adv. Barakauskas, būdamas silpnos širdies, krito ir mirė. Varydami raudonieji senelį kunigą daužė, laužė rankas, badė peiliais ir pan. Galutinai jį nukankino už 4 km nuo Viekšnių.

„Žaibo" spaustuvė Kaune, Duonelaičio 24; tel. 26616